

REFORMACIJA / PROTESTANTIZEM

Čas: 16. stol.

Vzroki za nastanek- zahteve:

- nepriznavanje papeža za verskega poglavarja
- revna cerkev – proti bogatenju (prodaja odpustkov)
- vsak vernik bi moral biti v stiku z verskimi resnicami – biblija
- vernike naučiti brati, pisati, poslušati, peti verska besedila v njim razumljivem jeziku □
spodbuda za razvoja nacionalnih književn.

Začetki: v Nemčiji – MARTIN LUTHER: postavi 95 tez ali zahtev

REFORMACIJA NA SLOVENSKEM

Razmere:

Slabe družbene razmere – diktiranje plemstva in cerkve
Razkropljene pokrajine – ne čuti se povezanost
Uradni jezik je nemščina
Kmečki upori, turški vpadi, ...

Ugodne razmere za nastop protestantskih idej – z različnimi pričakovanji med sloji:

- Fevdalci – razdelitev cerkvene zemlje
- Meščani – neodvisnost
- Kmetje – podpora pri uporih

ideje so prinesli tuji študentje, trgovci, ... tržaški škof seznanil z njimi Trubarja

Kulturni pomen:

Izid prvih dveh slovenskih knjig – knjižni jezik
Uporaba slovenščine pri cerkvenem obredju
Prevod Biblije
Prva slovnica slovenskega jezika
Stanovske šole in prva stanovska knjižnica – utemeljitelj Trubar

Značilnosti:

Neumetniška, poučna, praktično uporabna za potrebe cerkve
Večinoma ni izvirna – prevodi
Predelave in priredbe prevodnih besedil, zgodb, pesmi, ...

GLAVNI PROTESTANTSKI PISCI

PRIMOŽ TRUBAR:

KATEKIZEM in ABECEDNIK

ADAM BOHORČ:

ZIMSKE URICE – prva slovenska slovnica

uzakoniti Trubarjev črkopis s Kreljevimi popravki

SLOVAR – prvič sistematsko zbrani slovenski besedni zaklad

SEBASTJAN KRELJ:

reformiral Trubarjev črkopis

razlikoval šumnike in sičnike, ter ločil u in v, označil lj in nj

izogibal se je narečju in germanizmu

OTROČJA BIBLIJA – Katekizem

POSTILA SLOVENSKA – razlaga evangelijev

JURIJ DALMATIN:

PREVOD BIBLIJE

širjenje verskih resnic, v razumljivem jeziku – slovenščini

dokaz, da je bila slovenski jezik ravno tako bogat kot drugi

pri prevodu se je naslanjal na Trubarjev črkopis z Kreljevimi popravki

BAROK

Izraz: portug. barocco = izkrivljen, pretiran, popačen, nepravilen, ...

Čas: 17. in 18. stol.

Literarne vrste: tragedija, kopmedija, novela, ep, roman

PROTIREFORMACIJA IN BAROK NA SLOVENSKEM

Čas: konec 16. stol, po pregonu protestantov

Škof Tomaž Hren delno ohrani protestantsko knjižnico

Značilnost: književni zastoj – vzroki: 30 letna vojna, nezanimanje katoliških krogov za izobrazbo ljudi – zato ni knjig, šol, ...

Zvrsti:

- ❖ nabožno slovstvo – namenjeno duhovnikom
- ❖ verska premišljevanja
- ❖ pridige
- ❖ verske igre – škofjeloški pasijon
- ❖ razcvet znanosti – Valvasor: Slava vojvodine Kranjske (v nemščini)
- ❖ glasba
- ❖ baročna arhitektura in slikarstvo